Nr. 67

KURYER LITEWSKI

w WILNIE w SOBOTĘ DNIA 19 SIERPNIA V. S. 1816 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE

Gazeta petersburska, *Poczta Północna*, zawiera z *Petersburga*, pod dniem 9tym sierpnia: „ Cesarz Jegomość, przedsiębiorąc podróż do *Moskwy*, wyiechał z *Sankt-Petersburga* w przeszłą niedzielę wieczorem, dnia 6go t. m.,

Wielki Xiążę Jmć, *Mikołay*, przez *Kursk*, *Orłow*, *Mceńsk*, d. 27 lipca przybył do *Tuły*, a d. 29 wyiechał do *Kaługi*.

Z powodu powrócenia do zdrowia Ministra sprawiedliwości, Rzeczywistego Radzcy taynego, *Troszczyńskiego*, przez Ukaz naywyższy Jego Cesarskiey Mości, Rządzącemu Senatowi, dnia 5 t. m. dany, rozkazano pomienionemu ministrowi przystąpić do sprawowania obowiązkow urzędu swoiego.

Zarządzaiący gubernią *tambowską*, Kamer-junker 5tey klassy, *Bezobrazow*, otrzymał rozkaz bydź Gubernatorem cywilnym w *Tambowie*, i razem został mianowany rzeczywistym radzcą stanu — Senator *Kozłow*, na własną prośbę, zupełnie został uwolniony ze służby z pensyą dożywotnią, zwyczayney pensyi senatorskiey. — Dyrektor departamentu ministeryi sprawiedliwości, radca kollegialny, *Martos*, dla choroby, do czasu ozdrowienia, uwolniony od obowiązkow i przyłączony do Heroldyi, z pobieraną pensyą 3000 rubli na rok i na raz ieden rubli 4,500, w zamianę dochodu stołowego dyrektorów departamentów ministeryi.

Komitet Bibliynego Towarzystwa Rossyyskiego, w liście od Arcy-Biskupa *Ormiańskiego z Bessarabii* otrzymał wiadomość, że Patryarcha Konstantynopolski kościoła ormiańskiego, *Paweł*, oświadcza gotowość pomocy w przedsięwzięciach Towarzystwa, w udzieleniu owczarni swoiey w *Konstantynopolu*, xiąg *Nowego Testamentu*. Takoż otrzymał doniesienie, że Komitet Bibliyny Teodozyyski, za pośrednictwem członków swoich utrzymywać będzie korrespondencyą z handlowemi miastami *Anatolii*, iakoto: *Trebizontem*, *Salizonem*, *Uniją*, *Synopem* i *Amastriją*; również z *Mingrelią*, *Guryą* i twierdzą *Suchimkale*, w celu dogodnieyszego dostarczenia Biblii w różnych ięzykach dla mieszkańców owych krain. Irkucki Gubernator Cywilny doniosł Komitetowi, że *Buratowie*, bałwochwalne narody *Syberyi*, oświadczyli żądzę swą, mieć xięgi Pisma ś w języku *mongolskim*, i złożyli 9,000 rubli na ich wydanie: niektórzy z ich *Tayszów* wyżey 2000 rubli zapisali. Komitet wszedł iuż w układy z tłumaczami *mongolskimi*. Chłopi gubernii saratowskiey złożyli na sprowadzenie Bibliy 267 rubli, a niektórzy z nich na rzecz Towarzystwa zapisali corocznie płacić po 52 kopieyki, toiest: po 1 kopieyce na tydzień — Komitet Bibliyny otrzymał z *Anglii* tablice stereotypowe, do drukowania *Nowego Testamentu*, w języku *nowo-greckim*; tablice te mogą posłużyć do wytłoczenia 300,000 exemplarzy: co stanie się dostateczną liczbą dla mieszkańców różnych krain dawney *Grecyi*, a szczególniey dla iednowierców naszych *Grekow Anatolskich*, którzy w wielkim są niedostatku xiąg Bożych.

Mieszczanin petersburski *Kowalew*, ofiarował 500 rubli, na wykupienie zatrzymanych w więzieniu za długi. Ofiara ta 4ch nieszczęśliwych oyców powrócił na łono familii.

W gazecie petersburskiey, *le Conservateur Impartial*, czytamy z *Petersburga* pod dniem 7 sierpnia: „ Wczora, iako w dzień *Przemienienia Pańskiego*, a razem dzień uroczystości gwardyi pieszey, półku *preobrażeńskiego*, Cesarz Jegomość z Osobami Nayjaśnieyszego Domu Swego, w pałacu *taurychim*, dawał ucztę, na którą mieli honor bydź zaproszonymi wszyscy oficerowie tego półku. Nayjaśnieyszy Pan raczył spełnić *zdrowie* półku: żołnierze otrzymali zwyczayne podarki.

Cesarz Jegomość, w czasie bytności Swey w *Anglii*, zwrócił szczególniey uwagę na zakłady edukacyyne, urządzone podług zasad nowego sposobu uczenia PP. *Bell i Lancaster*. Celem ich iest: rozszerzyć, przyśpieszyć i uprościć sposoby uczenia. Nayjaśnieyszy Pan pragnąc dobroczynny ten wynalazek przenieść na ziemię Państw Swoich, rozkazał z Instytutu Pedagogicznego petersburskiego wybrać czterech uczniów, którzyby, po ukończeniu kursu nauk, byli posłani do *Anglii*, dla poznania na mieyscu szkół różnych początkowych, podług zasad PP. *Bell i Lancaster* urządzonych. Do tego przeznaczenia wybrani zostali: *Alexander Abadowski*, *Kar... wenski*, *Maciey Tymajew* i *Teodor Busse*. Cesarz Jegomość przeznaczył dla nich dostateczną na utrzymanie się pensyą, i umieścił ich pod bezpośrednim dozorem Assesora kollegialnego *Strandmann*, należącego do Rossyyskiego poselstwa w *Londynie*. Dopełniwszy należycie celu swoiego przeznaczenia w *Anglii*, otrzymaią pozwolenie zwiedzić w tymże przedmiocie inne *Europy* kraie

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE

FRANCYA

(*z Korr. hamb.*) *Paryż, dnia 4 sierpnia*. Dnia 25 czerwca przybyło do *Kartageny* wiele okrętów hiszpańskich, które z naywiększym pospiechem z *Oran* były wypłynęły. Powodem do tey ucieczki była wiadomość, otrzymana w *Oran*, że Déy algierski zamordowany został, i że następca iego wydał natychmiast rozkazy, ażeby Konsula angielskiego i wszystkich poddanych tego narodu uwięzić. Rozkaz ten dokonany został w *Oran* d. 22 czerwca Hiszpani wyszli pod żagle, dla uniknienia podobnego Anglikóm losu.

Z *Tulonu* wyydzie kilka mnieyszych statków woiennych na morze śródziemne; nie będą iednak należały do angielskiey wyprawy przeciw *Algierowi*. Punktem połączenia się okrętów mocarstw mnieyszych, które do wyprawy angielskiey należeć maią, są wody *Gibraltarskie*. W *Algierze* skarby rządowe wysłano drogą idącą do *Maroko*.

Jenerał *Maitland*, Gubernator *Malty* i Kommissarz na wyspach *Jońskich*, w podróży swey do *Anglii*, tu przybył — Rodzina Jenerała *Drouot d'Erlon* udaie się do *Austryi* — Z *Kadyxu* wyszły ieszcze dwie fregaty przeciw kaprom z *Buenos-Ayres*.

Paryż, dnia 6 sierpnia. Woysko nasze ciągle się organizuie i powiększa. Umieszczono zno-

wu 13 Jenerał-poruczników, iako Inspektorów broni, a 60 Marszałków obozowych, iako podinspektorów broni.

Hrabia *Lex*, dawnieyszy paź *Bonapartego*, który przed nim ieszcze wyspę *Elbę* opuścił, woyska królewskie uwieśdź się starał etc. a od 10 miesięcy w więzieniu *Abbaye* siedzi, pociągniony nakoniec iest przed sąd woyskowy — Margrabia *d'Avaray* mianowany iest Xiążęciem.

(*z gaz. berl.*) *Paryż, dnia 7 sierpnia.* Król specyalnym wyrokiem uczynił, co do Marszałka *Oudinot*, wyłączenie z ostatniego rozrządzenia, względem gwardyi narodowey; podług którego nie może nikt mieć razem dowództwa w woysku i gwardyi narodowey. Przyiaciele oyczyzny i tronu, mocno się z tego cieszą. — Dnia 4 t. m. mieli audyencyą u Króla, Lord *Stuart*, poseł W. Brytanii, i Pan *Uchtritz*, minister saski przy dworze francuzkim — Pierwszy numer, wyrokiem Króla na nowo wskrzeszonego *Journal de Savans*, (*Dziennik Uczonych*), ma wyyśdź następnego września, i zatrudniać się wyłącznie literaturą kraiową i zagraniczną — Xiążę *Wellington* spodziewany iest do *Paryża* na dzień rocznicy urodzin Króla Jmci — Do iakiego stopnia dochodzą oskarżenia, okazuie się z następnego przykładu. Pani *Protet*, utrzymuiąca traktyernia, chciała pozbyć się męża. Zamówiwszy sobie kilku świadków, kazała męża swego oskarżyć, że w sali iadalney obelżywie mówił i odgrażał się przeciw Królowi i familii królewskiey. Oskarżony *Protet*, osadzony został w więzieniu, a przed kilką dniami stawiony był przed sądem prewotalnym. Zeznania świadków były sprzeczne; ale wszyscy odwoływali się do P. *Chalas*, Kapitana inwalidów. Ten oświadczył prosto, że Pani *Protet* wszelkich używała srodków, aby go nakłonić do fałszywego świadczenia przeciw oskarżonemu. Po tém wyznaniu uwolniono P. *Protet*, a żonę iego i iey pomocników osadzono w więzieniu *Conciergerie*.

Policya tuteysza miała odkryć nowy spisek. Miano iuż uwięzić sześćdziesiąt kilka osób, między którémi wymieniaią: Jenerała *Guillaume*, Maiora *Plon*, Półkownika *Cerusier*, Kapitana *Pfeuty*, Porucznika *Chactos*, Sekretarza *Miloret* i t. d. Wielu jeszcze śledzą. — Z *Agen* donoszą pod 25 lipca, że dnia 21go wieczorem, obruszyli się więźniowie w tameczným domu centralnym, i o mało dyrektor i dozorca życia nie utracili. Odważny Dyrektor przywrócił spokoyność.

Z Hiszpanii donoszą, że Król bawi ciągle w kąpielach *Sacedon*, których wewnętrzne i zewnętrzne używanie zdrowiu Króla Jmci nader pomaga. — Trwa ciągle pogłoska o wielkich zamianach między dworami hiszpańskim i portugalskim. Zapewniaią, że cała *Portugalija* z wyspami *Azorskiemi*, wyspami *Cap-Verd*, i wyspą *Madera*, z ludnością 3,500,000 dostaną się koronie hiszpańskiéy; a dom *Braganza* otrzyma za to *Paraguay* czyli *Buenos-Ayres* z 1,300,000 ludności, Królestwo *Peru* i *Quito* z 1,600,000 ludności, Królestwo *Chili* z 900,000 mieszkańców i wyspy *Philippińskie*. Tym sposobem Król *Brazyliyski* stałby się Panem całéy *Ameryki południowéy*, wyjąwszy królestwo *Santa Fé* i wielkorządztwo *Carracas*, oraz angielską, francuzką i holenderską *Guianę*. Korzyść *Hiszpanii* w *Europie* nie mnieyszaby też była. Tym czasem zdaje się, że przeznaczenie zatrzymało sobie także prawo mówienia względem tego układu.

Xiążę *Angoulem* skończywszy podróż we Francyi południowéy udał się do małżonki swéy, do wód *Vichy*. — Minister skarbu zatrudnia się nowym planem dochodów. Plan podany przez bankiera *Perrigaux-La Fitte*, za naylepszy dotąd jest uważany. Pomieniony *La Fitte* z kilką innymi bankierami chce założyć, za wynagrodzeniem rządu, kompanią assekurantów. — Król mianował podporucznikami 98 podoficerów z gwardyi i woysk linijowych, którzy odznaczyli się dobrém postępowaniem i poświęceniem się dla Króla. — Francya nie będzie się przykładała do wyprawy przeciw państwom korsarskim. Wyszle wprawdzie kilka statków mnieyszych, ale tylko dla uważania. — Robią się przygotowania do podbicia napowrót *St. Domingo*, i rozumieią, że wiele starych żołnierzy chętnie się zaciągać będą do téy wyprawy. — Załoga liońska, w czasie tym kiedy tracono Jenerała *Mouton Duvernet*, składała się z 3322 ludzi, między którémi był regiment gwardyi królewskiéy 1200 głów i regiment Szwaycarów równéy siły. — P. *Lainé* nalega ciągle o odnawianie, co rok w piątéy części Izb, i o usunienie 90 Prefektów, których minister *Vaublanc* był umieścił; oświadcza on otwarcie, że bez podwóyney tey ostróżności, wszystkiego się o spokoyność Francyi lękać należy, a znowu za ich użyciem wszystkiego spodziewać. — Jedna z gazet tuteyszych przytacza, że Pani *Moreau* jednę z nayświetnieyszych rol gra u dworu francuzkiego, i że uprzeymością i pięknemi talentami powszechną zwraca uwagę. Do liczby jéy czcicielów należy i Marszałek *Macdonald*. — Klasztor Trapistów w bliskości *Aiguebelle*, w departamencie *Drome*, liczy już 95 zakonników. — Temi dniami wiele osób, skazanych przez sąd na wygnanie, za buntownicze okrzyki, wyprowadzone zostały przez żandarmów za granicę *belgicką*.

ANGLIA

(*z gaz. berl. i Korr. hamb.*) *Londyn. dnia 9 sierpnia.* Nepaulezanie, napadnieni wewnątrz kraju swego od woyska angielskiego, śpiesznie zawarli pokoy, dla uratowania stolicy i twierdzy *Muckwampoor*, gdzie ukryte są skarby Rajaha Napaulezanów. Gazety nasze umieściły z nadzwyczayney gazety rządowey kalkuckiey *traktat pokoiu*, między rządem angielskim i Rajahem Nepaulezanów. Traktat ten zawarty d. 2 grudnia przeszłego roku w *Segowly*, a w 7 dni potem przez gubernatora angielskiego ratyfikowany, dnia zas 4 marca ratyfikowany został w obozie angielskim pod *Munckwampoore* przez pełnomocników Rajaha Nepaulezańskiego. Treść iego iest następuiąca: Art. 1) Trwać będzie wieczny pokoy i przyiaźń między kompanią wschodnio-indyyską i Rajahem Nepaulezańskim. 2) Rajah Nepaulezański zrzeka się wszelkich praw do krajów, które były powodem do sprzeczki przed woyną, i uznaie prawo kompanii wschodnio-indyyskiey do władztwa nad temi kraiami. 3) Rajah Nepaulezański odstępuie ninieyszym na wieczne czasy dla kompanii wschodnio-indyyskiey terrytoryum poniżey wyrażone. *a*) krainy między rzekami *Kali i Rapti*. *b*) krainy między rzekami *Rapti i Gunduuck* *c*) Krainy między rzekami *Gunduuck i Coorach*, gdzie władza rządu angielskiego iuż iest wprowadzona, albo się zaprowadza *d*) Krainy między rzekami *Meilchec i Teesah*. *e*) Całe terrytoryum między górami na stronie wschodniey rzeki *Meilchec*, łącząc w to twierdze i krainy *Nagree* i wąwoz *Nagarcote*, który z *Morung* między góry prowadzi, razem z terrytoryum i krainami dotykaiącemi do tego wąwozu i *Nagree*. Terrytoryum to w przeciągu 40 dni uwolnione bydź ma od woysk *Goorkach* zwanych. 4) Dla wynagrodzenia naczelników i Barahdarow państwa Nepaulezanów, których dobro mogło ucierpieć przez odpadnienie odstąpionych poprzedzaiącym artykułem krain, zgadza się rząd angielski płacić rocznie dwie *laki rupii*, iako pensyą dla takich naczelników, których Rajah wybierze, w proporcyi, iaką tenże Rajah naznaczy. Za ukończeniem tego wyboru, wygotowane będą *Sunnuds* przez Gubernatora jeneralnego podpisane i opieczętowane, na wszystkie te pensye. 5) *Rajah* zrzeka się za siebie, dziedziców i następców swoich,

wszelkich praw i związków z krajami leżącemi na zachodniey stronie rzeki *Kali*, i zaręcza, nie wtrącać się nigdy ani do tych kraiów, ani też do ich mieszkańców. 6) Rajah Nepaulezanów przyrzeka, nie uciemiężać, ani też zagrażać Rajaha kraiu *Siccem* w posiadłościach jego, ale zgadza się, aby w przypadku nieporozumień między kraiami Nepaulezanów i Rajahem *Siccem*, nieporozumienia te oddane były pod rozwagę rządu angielskiego, którego rozstrzygnienia Rajah Nepaulezanów, za prawidło postępowania swego przyiąć obowiązuie się. 7) Rajah Nepaulezanów obowiązuie się ninieyszém, nie przymować nigdy do służby swéy, i niezatrzymywać u siebie poddanego angielskiego, albo któregokolwiek kraju amerykańskiego lub europeyskiego. 8) Dla zapewnienia i ustalenia związków przyiaźni i pokoiu między obu państwami, zgodzono się, że akredytowani posłowie obu państw przy dworach ich wzaiemnie rezydować maią. 9) Układ ten w 9 artykułach zawarty ratyfikowany bydź ma przez Rajaha Nepaulezanów, wciągu 15 dni od dzisieyszey daty. W *Segowley*, dnia 2 grudnia 1815.

Podpisano: *Bradshaw*, Podpółkownik.
Misser Goowo Guirai.
Chunder Secur Opadeah.

Pokoy ten obchodzony był we wszystkich posiadłościach naszych wystrzałami artyleryi i ręczney broni. Przyspieszenie ratyfikacyi winni jesteśmy niespracowaney czynności Jenerała Majora *Ochterlony*. Dniem przed podpisaniem ratyfikacyi dobył jeszcze twierdzę Nepaulezańską *Hurriapoor*, która jest przedmurzem *Muckwanpore*, napełnioney skarbami Rajaha stolicy.

Odebrano wiadomość z *Glargow*, że tam d. 1 sierpnia znaczne zaszły rozruchy, i że woysko do pospólstwa strzelać musiało. Na przedmieściu *Calton* zwanym, otworzono dla ubogich kuchnią, z któréy bezpłatnie zupę rozdawano; czy zupa nadto chuda była lub nie, dosyć, że o godzinie 1széy po południu okna domu kuchennego wybito i takie bezprawia popełnione zostały, iż woysko przywołać trzeba było. Raniono dwóch ludzi. Pospólstwo rzucało kamieniami na żołnierzy, którzy naywiększą roztropność i cierpliwość okazali.

Lista kawiarni *Lloyds* zawiera dzisieyszego wieczora następuiące doniesienie:

Bahia, dnia 7 czerwca.

„Eskadra amerykańska, ze dwóch fregat i jedney szalupy woyskowéy złożona, krąży około naszych brzegów, niewiadomo w jakim zamiarze.„

Admirał *Cockburn*, który temi dniami osobiście Xięciu Rejentowi o położeniu rzeczy na wyspie *ś. Heleny*, sprawę zdawał, potrzebował rok czasu, na zawiezienie *Bonapartego* na wyspę *ś. Heleny* i na urządzenie tam jego pobytu. Było to d. 3 sierpnia w roku przeszłym, kiedy Admirał *Cockburn* na okręcie *Northumberland* do wyspy *ś. Heleny* pod żagle wyszedł. Admirał *Malcolm* objął po nim dowództwo na tém odległém stanowisku. Wokoło wyspy *ś. Heleny* krążą różne statki woienne, a wyspę *Ascension* strzeże korweta *Zephyr*. *Bonaparte*, podług ostatnich doniesień, jeżeli im tylko ufać można, spokoynie ma teraz znosić los, więznia stanu. Mało kto widzieć go może, wiele bowiem formalności wykonać wprzód należy. Gdy P. *Warden*, Chirug okrętu *Northumberland*, był z pożegnaniem u *Bonapartego*, ten odpiął swoie sprzączki od spodeń i darował mu. Drugiemu oficerowi dał na pamiątkę pukiel włosów.

W *Hiszpanii* nakazano zaciąg 60,000 ludzi, do czego zapewne przyczyną jest woyna w Ameryce południowey i stosunki z Ameryką północną. — Gazety nasze piszą teraz, że Lord *Castlereagh* odprawi podróż do *Karlsbadu*, dla reprezentowania tam, podczas zjazdu głów koronowanych, osoby Xiążęcia Rejenta; ale dodatek ten wzięty jest z gazet niemieckich i potrzebuie potwierdzenia. — Do niedorzecznych pogłosek należy, że Anglicy czynią przygotowania do opuszczenia *Malty*.

Pogłoska w gazetach belgickich, że *Bonaparte* przez okręt amerykański, maiący 600 ludzi osady, z wyspy *ś. Heleny* uwieziony został, jest tak niedorzeczna, iż na zbiianie nawet nie zasługuie. — Kaprowie z Kartageny i *Buenos - Ayres* znaczną teraz maią korzyść z napadów morskich. Jeden z tych kaprów o 20 działach, zatrzymał angielski okręt *Aurora*, który temi dniami do *Portsmouth* zawinął, i odebrał mu niektóre rzeczy. Hiszpański bryg *N. S. do Carmo* musiał zapłacić kaprowi Kartagińskiemu 20000 piastrów.

Czytamy w gazecie ryskiey *Zuschauer*: „Jeżeli mamy wierzyć gazecie *Morning Chronicle*, pomiędzy sprzymierzonymi wielka trudność zayśdź miała, z przyczyny wycieńczonego stanu skarbu francuzkiego. Rząd francuzki formalnie miał oświadczyć niemożność dalszego wyżywienia woysk sprzymierzonych, gdyż podatek nadzwyczayny nie wpływa, a kray jest zubożony. Podróż Xiążęcia *Wellingtona* z tém wszystkiém ma, jakoby, związek, a punkt ten niemałego strachu nabawił Izbę skarbu.„

AMERYKA

Poczta Północna zawiera z *Filadelfii* pod dniem 29 marca n. s. „D. 24 t. m., (12 v. s.), w rocznicę wstąpienia na tron Rossyyski, Cesarza *Alexandra*, rezyduiący tu minister Rossyyski, H. *Daszkow*, dawał wielki bal i wieczerzę. Na obchód dnia tego użyte było wszystko, na co tylko wyborny i delikatny gust zdobydź się może. Zgromadzenie było nader liczne i świetne.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

(*z Gaz. Rusk. Inwalid.*) Szwecyá zapłaci *Danij* za okręty woienne, w *Norwegii* pozostałe, 95 000 talarów — Król *Brazyliyski* wzywa do siebie artystów i rzemieślników ze *Włoch*. — W *Neu-Kastel*, nad *Renem*, we 3ch miesiącach umarło około 100 dzieci z ospy naturalney. — Różne pisma publiczne namieniały *o nowych ustawach* dla Inkwizycyi, które porządek sądowego w niéy postępowania, z duchem teraznieyszych czasów pogodzić miały; ale gazeta rzymska oświadcza, że wiadomość ta nie ma zasady. — Na ostatnim jarmarku w *Baucair* (we Franc. półn.) massę obrótu do 800 milion: fr. kładą.

Przebywaiący w *Indyach - Wschodnich* missyonarz *Piotr Martino*, opisuie pogrzeb królika *madurskiego*, nie dawno tam odprawiany: na obchodzie tym spalono 47 żon jego!!! Wszystkie prawie z męstwem na stos wchodziły; ale wiele z nich boleściwe wydawały wołania. Jedna tylko, na widok płomieni, przelękniona się ukazała: pobiegła do obecnego tam chrześciańskiego żołnierza, szukaiąc u niego obrony; ale i ten trącił ją do ognia! chociaż widok okrótnych obrzędów tak mocne na samym żołnierzu sprawił wrażenie, że nocy następuiącey umarł.

Professor *Hubitz* uroczyście oświadczył, iż nie na-

leży do pisma peryodycznego, pod tytułem: *Prawda i żart* czyli *Starzec szczerego serca.*

Rotunda rzymska, wspaniały zabytek kąpieli *Agryppiny*, w przeciągu ostatnich lat 3ch stały się prawdziwą świątynią sławy *Włochów.* Znajomy *Canova* własnym nakładem powiększył liczbę popiersiow, które *Panteon* zdobiły. Znaydowały się tam już obrazy *Rafaela, Metastazego*, *Sakkiniego*, *Annibala Karaczego* i innych sławnych mężów, których ziemia włoska wydała; *Canova* przydał kolossalne popiersia *Petrarka, Danta*, *Aryosta*, *Tassa*, *Leonarda-da Vinci, Michel Andżelo*, *Marki*, *Sammikieli, Alfierego, Goldoniego, Pawła Weroneza, Julio-Romano*, *Pallacio, Bruneleona, Tucyana, Corregio* i *Tiberti.* Tym sposobem spodziewał się *Canova* zachęcić bogatszych do gorliwości o zachowanie oyczystey sławy i przyłożenia się do wielkich kosztow. Co gdy nie nastąpiło, umyslił *Canova* na mieyscu kolosalnych popiersiów, w około świątyni postawić *Hermy* (*) z napisem u spodu imienia, wzrostu i oyczyzny. Tym sposobem wydatki niezmiernie się zmnieyszyły: gdyż popiersie kolosalne z postawieniem kosztuje 180, *Herm* zaś tylko 60 szkudow rzymskich. Sławny *Konsalvi* postawił wizerunek *Czymarosy*, dzieło samego *Kanowy*; a wdowa *Bodoni* z *Parmy* przysłała popiersie swego męża, sławnego naszych czasów typografa. Nie zmnieyszyła się jednak gorliwość *Kanowy*, i z jego nakładu sporządzaią się już hermy *Dominikina*, *Bramanta, Dżioto*, *Piotra Perudżino*, *Massacsio* i *Jędrzeja Manténa.* A tak pod kierunkiem sławnego za dni naszych artysty, powstaje we *Włoszech* pomniki, maiący przeświadczyć wieki i narody, że ziemia ta zamożną była w wielkich ludzi.

(*Z gaz. ryzk. Zasch.*) Pani *Murat* jescze niejaki czas mieszkać będzie w zamku *Haimburg*: gdyż Lord *Stewart*, który zamek ten najął, na cały rok dla niéy mieszkania w nim pozwolił. — Od niejakiego czasu kilka batalionów pionijerów pracuje około odnowienia warowni wiedeńskich, które w roku 1809 zburzone zostały.

Dnia 28 lipca odprawiło się zaślubienie Arcy Xiężniczki *Klementyny*, z Xięciem *Obojéy Sycylii*, *Leopoldem.*

W *Montpellier* śmiercią ukarano 5ciu z liczby tych, ktòrzy się w roku przeszłym rzucili na przywiązanych do Xiążęcia *Angouleme*: jeden z nich, *Avinent*, blacharz, umarł wykrzykując: „*niech żyje rzeczpospolita.*“ — Jenerał *Carnot* był aresztowany, za to, że od brata swégo z *Warszawy* listy odebrał; ale znowu na wolność puszczony: gdyż listy te natychmiast spalił, jak tylko postrzegł, że były odpieczętowywane. — Wszystkie członki Legii honorowéy powinny o nowé starać się patenta. — Zamiana gońców między *Londynem* a *Paryżem* przez *Calais*, jest bardzo wielka, co dzień gońcy gabinetowi i posłańcy stanu jedén po drugim wślad przebiegają. — Malarz *David* jest w *Bruxelli*.

Król Pruski d. 6 lipca do *Karlsbadu* przybył, i bawi tam pod imieniém Hrabiego *Ruppin.* — Liczba gości, dla używania kąpieli do *Karlsbadu* przybyłych jest już 1624. — Szwaycaryá przystąpiła do świętego przymierza. Szwaycarowie postanowili, 67,516 głów woyska związkowego. — *Bonaparte* w rzeczy samey prowadził korrespondencyą względem ucieczki do *Ameryki.*

Arcy Xiążę *Antoni* mianowany został jenerałem woysk Królestwa Lombardzko Weneckiego, i wkrótce z *Wiednia* tam wyiedzie — *Fouché* przeniosł mieszkanie swe z *Drezna* do *Pragi.* Nie sam ieden on, ale i P. *Desmarteaux*, nauczyciel trzech iego synów, iest autorem pisemka pod tytułem: *Wiadomość o Xiążęciu Otrante* — „Starodawne nienawidzenie się *Belgów* z *Hollendrami* coraz wzrasta, a czasem i do bitwy między nimi przychodzi.

(*z gaz. wied. Oester Beob.*) W *St. Omer* w nocy z 23go na 24ty lipca pozrywane zostały herby królewskie: troskliwie wyszukuią sprawców tego.

Gazeta *Diario Romano* donosi, że Dominikanie z wysp *Filippińskich* 15 missyonarzów do *Chin* i *Tunkinu* wysłali. 7 z nich rodem iest z *Chin*, a 2 z *Tunkinu.*

Xiężna Parmy 30 czerwca z *Liworny*, gdzie kąpieli morskich używała, do *Pizy* przybyła, dla złożenia odwiedzin wujowi swemu, W. X. Toskańskiemu, który potém wyiechał z *Pizy* do *Florencyi* — Xiążę i Xiężna *Montfort* (*Hieronim Bonaparte* i iego małżonka) wieczorem d. 8 sierpnia w podróży do *Austryi*, przybyli do *Auszpurgâ*

Gazeta petersburska, *le Conservateur Impartial*, zawiera poniższe uwagi nad dzisieyszem położeniem różnych państw europeyskich: „Czas, w którym żyiemy, stanowić będzie epokę w dzieiach ludzkich. W rzeczy saméy wystawia on naydziwnieysze wypadki, iakie się kiedykolwiek zdarzyły na świecie. Wszędzie, zastarzały depotyzm ustępuie mieysca dla monarchiy konstytucyynych, a z pośrodka woyny, która miała pożrzeć i w niewoli pogrążyć *Euròpę*, widzimy wychodzący pokoy lądu i oswobodzenie ludzi, wolność narodów i bezpieczeństwo Królow. Zaspokojona *Polska*, po takim krwi przelewie, za nayślachetnieyszą ze spraw ludzkich, ma za Pana Monarchę, nayogromnieyszego Państwa, konstytucyą liberalną. *Prussy* oczekuią, i nie będzie daremném o równeż dobrodzieystwo wołanie ich do Monarchy, tak obowiązanego dla swego narodu. Inni Panowie niemieccy zapewniaią, albo gotuią rząd konstytucyyny, który stał się niezbędnym dla ludzi dni naszych. Zyczenia zgodne ludow włoskich zostały wysłuchane przez Cesarza *Franciszka.* Królestwo *Niderlandów* stawi przed oczy *Europy* przykład doskonałey wolności, nieznaiącey zamieszek, stronnictw, przesady. *Szwecya* kocha i uwielbia swą niepódległość. *Anglia* broni i utwierdza swe prerogatywy konstytucyyne; a *Francya*, mężnie z nieszczęśliwą walcząc fortuną, w okropnych swych nieszczęściach znayduie pociechę, widząc obok tronu wolność, umieszczoną przez Króla, na ten tron wyniesionego. Ten wielki ruch *Europy* nie może się iuż ani zatrzymać, ani cofnąć, w swém postępie. Ruch ten i kierunek powszechny nadała potęga, nieznaiąca oporu, potęga światła, doświadczenia, i nieszczęsć dni, w których żyiemy. Jednakże korzyści te mogłyby się stać omamiaiącemi, ieżeliby tolerancya religiyna nie odniosła tryumfu nad fanatyzmem, a wolność nad absolutną władzą. Szczęściem, od pół wieku wszystkie poznania pożyteczne dla człowieka, tymże postępowały krokiem, i taż pochodnia filozofii rozlała równe światło po wszystkich pierwiastkach składaiących wielkie społeczności ciało.

(*) *Hermami* nazywaią się czworoboczne słupy z popiersiem na wierzchu. Nazwanie to má pochodzić od *Hermesa* czyli *Merkuryusza*, bardzo często przez starożytnych tak wyobrażanego. Ztąd poszły u Greków Hermafiny, hermirakle, hermeroty, i t. p. to iest tego kształtu posągi z głową *Minerwy*, *Herkulesa*. *Erota* i t d.

Dozwala się drukować: X. J. K. Chodani Prof. Komit. Cenz. Członek. — *w Drukarni XX. Pijarów.*